

BRUGGEN BOUWEN EN SLOPEN

Theatermaggezien, 15.12.09, Ines Minten

Met haar eerste theatertekst BELGA, schrijft auteur Rachida Lamrabet een verhaal over de kloof tussen twee culturen en de bruggen die individuen daartussen proberen te bouwen.

Mourade Zeguendi speelt een Marokkaanse man die in de jaren zestig naar België komt in de hoop hier met hard werken zijn fortuin te maken. Hij ontmoet een jonge blonde vrouw (Lotte Heijtenis), de dochter van de tomatenboer bij wie hij werkt. De twee worden verliefd, maar hebben de maatschappij niet aan hun kant. Hij voelt de druk van het thuisfront en trouwt uiteindelijk met een Marokkaanse vrouw. Ook zij voelt aan dat het bij haar omgeving moeilijk zou vallen als ze hem als de man van haar dromen voor zou stellen. De liefde laat zich echter niet zomaar iets voorschrijven. Zijn leven lang blijft de relatie in het geheim voortduren. BELGA verweeft het verhaal van drie personages. Behalve het geheime koppel speelt ook de zoon van de man een belangrijke rol. Anders dan zijn vader, die het avontuur en de werkgelegenheid opzocht in een nieuw land, is hij werkloos in een land waar hij zich evenmin volledig thuis voelt als in het land waar zijn ouders geboren zijn. Na de dood van zijn vader probeert hij diens keuzes te begrijpen.

Pal op de scène staat een hoge toren, volledig opgebouwd uit oude cassettes. Die toren staat enerzijds voor de Brusselse pensioentoren, waar Zeguendi's personage zijn eerste Belgische baantje als kabeltrekker vindt, en waar hij zich verbaast over de bouwwoede in zijn nieuwe land. Tegelijk staat de toren voor de oneindige stroom cassettebandjes die de eerste generatie Marokkaanse gastarbeiders naar de thuisblijvers heeft gestuurd - een gewoonte waar ook het hoofdpersonage zich vol enthousiasme aan overgeeft. *'Salaam aleikum. J'espère que vous allez bien. (...) Ici, il pleut tout le temps. Je m'habitue vite à la pluie. Cela fait partie des choses. Ca fait partie de ce pays. Les gens ici, n'arrêtent pas de se plaindre qu'il pleut tout le temps mais moi, je m'en fous.'* Uiteindelijk wordt de toren het symbool voor de cultuurschok die de man ervaart, voor al wat hem in België houdt, en voor de nostalgie die hem elke zomer opnieuw toch weer naar zijn land van afkomst lokt.

De acteurs spreken Nederlands, Frans en Arabisch. Zoals alle meertalige voorstellingen, moet ook BELGA op zoek naar een manier om het niet-drietalinge publiek over de taalbarrière te helpen. Gewoonlijk nemen makers hun toevlucht tot boventiteling:

een voor de hand liggende, maar zelden elegante oplossing. In BELGA probeert regisseur Michael De Cock er een zwier aan te geven. Hij vertaalt geen volledige dialogen, maar geeft alleen de kernwoorden uit elk gesprek in het Frans dan wel het Nederlands weer. Het Arabisch blijft grotendeels onvertaald. Deze oplossing heeft zo zijn voor- en nadelen. Het grootste argument pro is dat de boventiteling de toeschouwer niet continu afleidt van het spel. Op een grote scène mis je immers makkelijker iets van de actie dan op een bevattelijk televisiescherm. De geprojecteerde kernwoorden in combinatie met een goede basis in de andere taal leid je meer dan voldoende in de context binnen. Begrijp je echter geen woord Nederlands of Frans, dan heb je een behoorlijk probleem. De onvertaalde Arabische zinnen vormen geen hindernis voor de verstaanbaarheid van het verhaal, soms wel een kleine bron van ergernis voor de nieuwsgierige toeschouwer die graag met alle details mee is.

Het uitbundige, veelal vrolijke spel van Mourade Zeguendi maakt enorm veel goed. Hij spreekt evenveel met zijn lichaam en zijn ogen als met zijn mond en lijkt haast continu te checken of het Nederlandstalige publiek wel mee is met zijn verhaal. Zeguendi is trouwens over de hele lijn de man die de voorstelling draagt. Zijn personage is de spil, zijn acteespel is het leven van de voorstelling.

Hoewel het verhaal van Rachida Lamrabet niet uitblinkt in originaliteit, boeit het tot het laatst en roept het heel wat begrip op voor de uiteenlopende standpunten van de personages. De acteurs maken van hun personages mensen die verloren lopen in het braakland tussen verschillende culturen.